

Жоба атауы: AP13067774 «Биологиялық белсенді заттарды іздестіру және оларды ауыл шаруашылығында қолдану»

Өзектілігі:

Жұмыстың өзектілігі - Қазақстан аумағында өсетін көптеген өсімдіктер әлі зерттелмеген. Сондай-ақ олардың биологиялық белсенділігін зерттеу үшін зерттеулер жүргізу қажет. Табиғи заттардың уыттылық деңгейі төмен және қарсы көрсетілімдері төмен болып, айқын биологиялық белсенділікке танытады.

Мақсаты: құрамында биоактивті заттар бар өсімдіктердің фитохимиялық құрамын зерттеу, мақсатты компоненттерін бөліп алу, олардың құрамын, құрылысын және биологиялық белсенділігін зерттеу. Өсімдіктердің құрамы туралы ғылыми мәліметтерді толықтыру және өсімдіктердің эфир майларын, сығындыларын, тұнбаларын және өсімдіктердің жеке компоненттерін дақылдарды емдеу және алдын алу үшін пайдалану мүмкіндігі зерттеу.

Күтілетін және қол жеткізілген нәтижелер:

- белсенді фракциялар мен компоненттерді оқшаулау мақсатында таңдалған өсімдіктердің сығындылары әзірленетін болады;
- сығындылардың белсенді компоненттері алынады;
- заттарды тазарту және алынған қосылыстардың құрылысын, физикалық және химиялық қасиеттерін анықтау бойынша жұмыстар жүргізіледі;
- зерттеу тақырыбы бойынша қорытынды баяндама мен еңбектер дайындалады.

2022 жылғы нәтижелер:

- зерттеу тақырыбы бойынша әдеби щолу және патенттік іздестіру жүргізіліп, әлеуеті бар өсімдіктерді жинау бойынша экспедиция жүргізілді, зерттеу үшін *Chamaenerion angustifolium*, *Dasiphora fruticosa*, *Calligonum aphyllum*, *Limonium gmelinii*, *Sanguisorba officinalis* және т.б. өсімдіктер жиналды;

- экстракт алуға арналған құрылғы жиналды, экстрагенттер таңдалып, біріншілік экстрактілер алынды, жиналған өсімдіктердің күлділігі анықталды;
- жұмыс нәтижелері бойынша 1 тезис және 2 мақала жарияланды.

2023 жылғы нәтижелер:

- келешегі бар өсімдіктерді жинау бойынша ғылыми экспедиция ұйымдастырылды;
- сығындылар мен эфир майларына фитохимиялық талдау жүргізілді;
- газ хроматографиясы арқылы алынған эфир майлардың құрамы анықталды;
- алынған сығындылар мен эфир майларының цитотоксикалық, фунгицидтік, бактерияға қарсы белсенділігі анықталды;
- халықаралық конференцияларда 4 тезис және 1 мақала (КӨКСОН) жарияланды.

Зерттеу тобының мүшелері:

Жоба жетекшісі: Ибатаев Жарқын Әбікеұлы х.ғ.к., Хирш индексі – 6.

<https://scholar.google.com/citations?user=HQIVd5IAAAAJ&hl=en>

ID of author in Scopus 55796342800.

ID of researcher in Web of Science C-1722-2017.

ORCID ID 0000-0003-2261-222X.

Жетекші ғылыми қызметкер: Сүлеймен Райгүл Нұрбекқызы, PhD, Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ аға оқытушысы. Хирш индексі – 3.

ID в Scopus [57193513362](https://scholar.google.com/citations?user=57193513362).

ID Web of Science [AAN-8634-2020](https://scholar.google.com/citations?user=AAN-8634-2020). ORCID 0000-0003-3338-2722.

ID in Publons [3630103](https://publons.com/author/3630103).

Аға ғылыми қызметкер: Әшірбек Айнұр Құрманғалиқызы, химия магистрі, orcid.org/0000-0002-5933-6831

Аға ғылыми қызметкер: Комбаева Жансая Қаныбекқызы, ғылым магистрі.

Ғылыми қызметкер: Ткаченко Ольга Васильевна, биолог, А.И. Бараев атындағы астық шаруашылығы ғылыми-өндірістік орталығының ғылыми қызметкері.

Кіші ғылыми қызметкер: Мұқышева Ұлжан Серікқызы, химик, лаборант ORCID ID: 0000-0003-3584-7415

Әлеуетті пайдаланушылар үшін ақпарат:

Қызығушылық танытқан тұлғалар мен ұйымдарды ғылыми және ғылыми-практикалық ынтымақтастыққа шақырамыз.